

ЯКІСНІ МЕТОДИ В СОЦІОЛОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ

Телефон: (061) 228-75-58 (кафедра)

Інші засоби зв'язку: Moodle (форум курсу, приватні повідомлення)

Освітня програма, рівень вищої освіти		Соціологія Бакалавр				
Статус дисципліни		Нормативна				
Кредити ECTS	3	Навч. рік	2020-2021 1 семестр	Рік навчання -	Тижні	14
Кількість годин	90	Кількість змістових модулів¹		4	Лекційні заняття – 14 Практичні заняття – 28 Самостійна робота – 48	
Вид контролю	<i>Іспит</i>					
Посилання на курс в Moodle			https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=6429			
Консультації:			Особисті – кожного вівторка з 11.30-12.50 по чисельнику, 13.00-14.20 по знаменнику, або за домовленістю Дистанційні – електронною поштою чи на форумі у Moodle			

ОПИС КУРСУ

Мета курсу - сформувати у здобувачів вміння застосовувати якісну стратегію для проведення соціологічних досліджень. Якісні методи в соціології це методи, що дозволяють отримати нечислові, нестатистичні, не кількісні дані. Не завжди кількісні методи і отримані, з їх допомогою дані, можуть дати інформацію, що цікавить дослідника. Вони дають відповідь на досить прості питання (що стосуються скоріше загальних, середньостатистичних, схожих ситуацій) на кшталт «Скільки?», або «Як?», але не завжди можуть відповісти на питання «Чому?». Саме з глибинними мотивами, прихованими сенсами, унікальним досвідом та специфічними ситуаціями мають справу дослідники, що працюють а рамках якісної стратегії. Таким чином ракурс інтересу дослідника зміщується з об'єктивного, загального на суб'єктивне, індивідуальне та особливе у поведінці, досвіді й діях людей. Такий фокус дослідницької уваги є затребуваним на сьогоднішній день не тільки з точки зору наукового інтересу, а й з метою практичного застосування, наприклад в маркетингу, рекламі, комунікаціях тощо. Даний курс допоможе зрозуміти специфіку якісної стратегії та особливостей її застосування в практичній діяльності соціолога, зорієнтуватись у виборі методів збору інформації, дасть уявлення про способи обробки, аналізу та презентації отриманих даних.

ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

У разі успішного завершення курсу студент зможє:

- Розуміти особливості та специфіку застосування в практичній діяльності соціолога якісної стратегії збору соціологічної інформації.
- Обирати метод збору соціологічної інформації, відповідно до мети та завдань конкретного соціологічного дослідження в рамках якісної стратегії.
- Створювати дизайн власного дослідницького проекту в рамках якісної стратегії.

¹ 1 змістовий модуль = 15 годин (0,5 кредита ECTS)

- Розробляти інструментарій соціологічного дослідження до методів збору соціологічної інформації в рамках якісної стратегії.
- Організувати та/або забезпечувати підтримку комунікації в процесі виконання групових завдань з розробки дизайну та інструментарію соціологічного дослідження в рамках якісної стратегії.

ОСНОВНІ НАВЧАЛЬНІ РЕСУРСИ

Лекції, плани семінарських занять, методичні рекомендації до виконання індивідуальних дослідницьких завдань та групових творчих проєктів, додаткові матеріали, розміщені на платформі Moodle: <https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=6429>

КОНТРОЛЬНІ ЗАХОДИ

Поточні контрольні заходи (тах 60 балів):

Поточний контроль передбачає такі *теоретичні* завдання:

- Усне опитування і обговорення на семінарських заняттях проблемних питань
- Короткі тести/контрольні роботи за пройденим матеріалом

Поточний контроль передбачає такі *практичні* завдання:

- Розробка елементів інструментарію до різних методів збору соціологічної інформації в рамках якісної стратегії
- Формулювання дослідницької ситуації та/або дизайну дослідження в рамках якісної стратегії
- Формулювання різних видів питань для досліджень в рамках якісної стратегії
- Аналіз даних в рамках якісної стратегії
- Презентація дослідницької ситуації та/або дизайну до власного дослідницького проєкту

Підсумкові контрольні заходи: (тах 40 балів):

Теоретичний підсумковий контроль – підсумковий екзаменаційний тест, проводиться он-лайн на платформі Moodle, складається не менше ніж з 20 питань різного ступеня складності (максимальна оцінка 20 балів).

Підсумкове практичне завдання – практична робота з розробки соціологічного інструментарію до власного дослідницького проєкту в рамках якісної стратегії (максимальна оцінка 20 балів).

Даний вид завдання може виконуватись у 2-х формах:

1. Он-лайн на платформі Moodle в день проведення екзамену. Включає в себе: розробку частини питання до глибинного фокусованого інтерв'ю (різні види питань), аналіз фрагменту біографічного інтерв'ю з застосуванням відкритого кодування, формулювання дослідницької ситуації для методу case study, розробка частини гайдю для ФГД за заданою темою.
2. У формі групового творчого проєкту чи індивідуального дослідницького завдання у вигляді пакету документів для збору соціологічної інформації в рамках якісної стратегії за обраною студентами темою, що розробляється протягом семестру. На початку викладання курсу студентам пропонуються теми для написання індивідуальних робіт, але студент також має можливість сформулювати власну тему (після обговорення та узгодження з викладачем впродовж перших трьох тижнів семестру). В рамках теми студенти мають виконати такі завдання:
 - За темою сформулювати різні види питань для проведення глибинного фокусованого інтерв'ю.
 - Провести, транскрибувати та проаналізувати біографічне інтерв'ю в рамках grounded theory
 - Сформулювати дослідницьку ситуацію для методу case study

- Розробити дизайн та гайд для ФГД за обраною темою
- Проаналізувати аудіовізуальну інформацію (наприклад сторінку/ки в соціальній мережі (на вибір)) з застосуванням підходу П. Штомки.

Перелік питань підсумкового контролю та методичні рекомендації до виконання індивідуального завдання див. на сторінці курсу в Moodle: <https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=6429>

Шкала оцінювання: національна та ECTS

За шкалою ECTS	За шкалою університету	За національною шкалою	
		Екзамен	Залік
A	90 – 100 (відмінно)	5 (відмінно)	Зараховано
B	85 – 89 (дуже добре)	4 (добре)	
C	75 – 84 (добре)		
D	70 – 74 (задовільно)	3 (задовільно)	
E	60 – 69 (достатньо)		
FX	35 – 59 (незадовільно – з можливістю повторного складання)	2 (незадовільно)	Не зараховано
F	1 – 34 (незадовільно – з обов'язковим повторним курсом)		

ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАЗВА ФАКУЛЬТЕТУ
Силабус навчальної дисципліни

Контрольний захід		Термін виконання	% від загальної оцінки
Поточний контроль (max 60%)			
<i>Змістовий модуль 1</i>	Усне опитування і обговорення на семінарських заняттях проблемних питань	1 тиждень	4
	Формулювання дослідницької ситуації та/або дизайну дослідження в рамках якісної стратегії	2 тиждень	4
	Короткі тести/контрольні роботи за пройденим матеріалом	3 тиждень	4
	Формулювання дослідницької ситуації та/або дизайну дослідження в рамках якісної стратегії	4 тиждень	4
<i>Змістовий модуль 2</i>	Аналіз даних в рамках якісної стратегії	5 тиждень	4
	Короткі тести/контрольні роботи за пройденим матеріалом	6 тиждень	4
	Формулювання різних видів питань для досліджень в рамках якісної стратегії	7 тиждень	4
<i>Змістовий модуль 3</i>	Усне опитування і обговорення на семінарських заняттях проблемних питань	8 тиждень	4
	Усне опитування і обговорення на семінарських заняттях проблемних питань	9 тиждень	4
	Розробка елементів інструментарію до різних методів збору соціологічної інформації в рамках якісної стратегії	10 тиждень	4
<i>Змістовий модуль 4</i>	Аналіз даних в рамках якісної стратегії	11 тиждень	4
	Аналіз даних в рамках якісної стратегії	12 тиждень	4
	Короткі тести/контрольні роботи за пройденим матеріалом	13 тиждень	4
	Презентація дослідницької ситуації та/або дизайну до власного дослідницького проекту	14 тиждень	8
Підсумковий контроль (max 40%)			
<i>Підсумкове теоретичне завдання</i>			20
<i>Підсумкове практичне завдання</i>			20
Разом			100%

РОЗКЛАД КУРСУ ЗА ТЕМАМИ І КОНТРОЛЬНІ ЗАВДАННЯ

Тиждень і вид заняття	Тема заняття	Контрольний захід	Кількість балів
Змістовий модуль 1			
Тиждень 1 Семинар 1	Кількісна і якісна стратегія в соціології	Усне опитування і обговорення на семінарських заняттях проблемних питань	4
Тиждень 2 Семинар 2	Кількісна і якісна стратегія в соціології	Формулювання дослідницької ситуації та/або дизайну дослідження в рамках якісної стратегії	4
Тиждень 2 Лекція 1	Особливості методів збору соціологічної інформації в рамках якісної стратегії дослідження		
Тиждень 3 Семинар 3	Етнографічні дослідження	Короткі тести/контрольні роботи за пройденим матеріалом	4
Тиждень 4 Семинар 4	Метод case study та його особливості	Формулювання дослідницької ситуації та/або дизайну дослідження в рамках якісної стратегії	4
Змістовий модуль 2			
Тиждень 4 Лекція 2	Види та специфіка проведення інтерв'ю в рамках якісної стратегії дослідження		
Тиждень 5 Семинар 5	Біографічне інтерв'ю	Аналіз даних в рамках якісної стратегії	4
Тиждень 6 Семинар 6	Особливості підготовки інтерв'ю	Короткі тести/контрольні роботи за пройденим матеріалом	4
Тиждень 6 Лекція 3	Формування вибіркової сукупностей в рамках якісної стратегії дослідження		
Тиждень 7 Семинар 7	Види питань в глибинних інтерв'ю	Формулювання різних видів питань для досліджень в рамках якісної стратегії	4
Змістовий модуль 3			
Тиждень 8 Семинар 8	Етапи та техніка інтерв'ю	Усне опитування і обговорення на семінарських заняттях проблемних питань	4
Тиждень 8 Лекція 4	Особливості організації та проведення фокусованих групових інтерв'ю		
Тиждень 9 Семинар 9	Особливості організації та проведення фокусованих групових інтерв'ю (робота модератора)	Усне опитування і обговорення на семінарських заняттях проблемних питань	4

Тиждень 10 Семинар 10	Особливості організації та проведення фокусованих групових інтерв'ю (розробка гайду ФГД)	Розробка елементів інструментарію до різних методів збору соціологічної інформації в рамках якісної стратегії	4
Тиждень 10 Лекція 5	Обґрунтована теорія (grounded theory) як спосіб аналізу даних в якісній стратегії дослідження		
Змістовий модуль 4			
Тиждень 11 Семинар 11	Обґрунтована теорія (grounded theory) як спосіб аналізу даних в якісній стратегії дослідження (кодування і категоризація)	Аналіз даних в рамках якісної стратегії	4
Тиждень 12 Семинар 12	Обґрунтована теорія (grounded theory) як спосіб аналізу даних в якісній стратегії дослідження (кодування і категоризація)	Аналіз даних в рамках якісної стратегії	4
Тиждень 12 Лекція 6	Аналіз аудіовізуальної інформації в якісній стратегії		
Тиждень 13 Семинар 13	Аналіз аудіовізуальної інформації в якісній стратегії (прикладні та практика застосування)	Короткі тести/контрольні роботи за пройденим матеріалом	4
Тиждень 14 Семинар 14	Дизайн дослідження в якісній стратегії	Презентація дослідницької ситуації та/або дизайну до власного дослідницького проекту	8
Тиждень 14 Лекція 7	Поєднання кількісної та якісної стратегії в прикладних соціологічних дослідженнях (триангуляція даних). Презентація результатів в якісній стратегії дослідження		

ОСНОВНІ ДЖЕРЕЛА

1. Аbruков, В. С. Николаева Я. Г. Количественные и качественные методы: соединяем и властвуем! *Социологические исследования*. 2010. N 1. С. 142-145.
2. Ватолина, Ю.В. Метод наблюдения в социологии: на основе опыта Вальтера Бенямина. СПб.: Изд-во СПб. ун-та, 2006. 141 с.
3. Вербець В.В. Методологія та методика соціологічних досліджень: навчально-методичний посібник. Рівне: РДГУ: Інститут соціальних досліджень, 2008. 231 с.
4. Горшков М.К., Шереги Ф.Э. Прикладная социология: методология и методы: Учебное пособие. М.: Альфа-М: ИНФРА-М, 2009. 416 с.
5. Девятко И. Ф. Методы социологического исследования: учебное пособие для вузов. М. : Книжный дом «Университет», 2006. 296 с.
6. Добренков, В. И., Кравченко А. И. Методы социологического исследования: учебник для вузов. М. : ИНФРА-М, 2008. 767 с.
7. Казанжи А. П. Поняття і значення «ефекту від методу» в «mixed-mode» дослідженнях. *Актуальні проблеми соціології, психології, педагогіки*. 2015. Т. 27. С. 73-81.

8. Лукина, М. М. Технология интервью : учебное пособие для вузов. 2-е изд., доп. М. : Аспект-Пресс, 2008. 192 с.
9. Методологія досліджень мас-медіа: робоча книга (handbook) / за заг. ред. К. Г. Сірінюк-Долгарьової. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 156 с.
10. Паніна Н.В. Технологія соціологічних досліджень: Курс лекцій / 2-ге видання доповнене. К.: Ін-т соціології НАН України, 2007. 320 с.
11. Паніотто В., Харченко Н. Криза в методах опитування та шляхи її подолання. *Соціологія: теорія, методи, маркетинг*. 2012. Т. 1. С. 3-19.
12. Переверзев О. С. Сучасні практики використання новітніх неопитувальних методів збору даних у соціології. *Наукові записки НаУКМА*. 2017. Том 196. Соціологічні науки. С. 19-24.
13. Штомпка П. Визуальная социология. Фотография как метод исследования: учебник/ пер. с польск. Н.В. Морозовой, авт. вступ. ст. Н.Е. Покровский. М.: Логос, 2007. 168 с.
14. Ядов В.А. Стратегия социологического исследования: Учебное пособие. 3-е изд. М. : Омега-Л, 2007. 568 с.
15. Офіційний сайт Інституту соціології Національної Академії Наук України. URL: <http://www.i-soc.com.ua/institute/>
16. Журнал «Социология: 4М» URL: <http://www.isras.ru/4M.html>
17. Журнал «Социологические исследования» URL: <http://www.isras.ru/socis.html>
18. Библиотека социологической литературы URL: <http://socioline.ru/lib>
19. Flick Uwe. Qualitative Research in Sociology in Germany and the US — State of the Art, Differences and Developments. *FQS* 6(3), Art.23, <https://www.qualitative-research.net/index.php/fqs/article/view/17/38>

РЕГУЛЯЦІЇ І ПОЛІТИКИ КУРСУ²

Відвідування занять. Регуляція пропусків.

Відвідування усіх занять є обов'язковим. Також очікується, що здобувачі мають організовано та усвідомлено підходити до виконання навчальних завдань, участі у лекційних, семінарських і практичних заняттях. Від усіх сторін очікується активна позиція, у тому числі, щодо пошуку можливостей виконання пропущених завдань і проходження передбачених форм контролю.

Пропуски можливі лише з поважної причини. Відпрацювання пропущених занять має бути регулярним за домовленістю з викладачем у години консультацій, передбачених даним курсом (усна відповідь чи письмова робота з пропущеної теми). Також можливе відпрацювання у вигляді проходження он-лайн тестування у системі Moodle пропущеної теми (якщо таке тестування було передбачено). У разі систематичних пропусків занять та консультацій для відпрацювання може бути застосована процедура повторного вивчення дисципліни (див. Положенням про порядок повторного вивчення навчальних дисциплін та повторного навчання у ЗНУ: <https://tinyurl.com/y9pkmmp5>).

Політика академічної доброчесності

Від здобувачів очікується повне дотримання принципів академічної доброчесності, затверджених Кодексом академічної доброчесності ЗНУ: <https://tinyurl.com/ya6yk4ad>. Усі письмові роботи будуть перевірятись на плагіат. У разі виявлення ознак списування, плагіату чи інших видів не доброчесної поведінки, роботи здобувачів не будуть прийматись на оцінювання, а до студентів можуть бути застосовані дисциплінарні заходи передбачені Кодексом академічної доброчесності ЗНУ.

Використання комп'ютерів/телефонів на занятті

Під час занять потрібно перевести мобільний телефон у режим «без звуку», щоб не заважати викладачу і колегам. **Дозволяється** використання мобільних телефонів, ноутбуків, планшетів та інших персональних гаджетів з навчальною метою, а саме для пошуку інформації, ознайомлення з літературою, аналізу даних, виконання практичних завдань і т.д. **Не дозволяється** використання вище перелічених засобів під час контрольних заходів (порушення цієї вимоги буде розцінюватись як порушення правил академічної доброчесності).

Комунікація

Комунікація між викладачем і здобувачами вищої освіти відбувається в аудиторії, у системі Moodle та електронною поштою, а також в рамках запланованих для цього курсу консультацій. Інформація щодо організаційних питань також може надаватись викладачем старості групи у Viber чи Telegram. Викладач відповідатиме на письмовий запит студента щодо консультації або перевірки завдання впродовж **3 робочих** днів. У повідомленні обов'язково вказуйте Ваше справжнє ім'я та прізвище, а не нікнейм.

² Тут зазначається все, що важливо для курсу: наприклад, умови допуску до лабораторій, реактивів тощо. Викладач сам вирішує, що треба знати студенту для успішного проходження курсу!

ДОДАТОК ДО СИЛАБУСУ ЗНУ – 2020-2021 рр.

ГРАФІК НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ 2020-2021 н. р. (посилання на сторінку сайту ЗНУ)

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ. Студенти і викладачі Запорізького національного університету несуть персональну відповідальність за дотримання принципів академічної доброчесності, затверджених **Кодексом академічної доброчесності ЗНУ**: <https://tinyurl.com/ya6yk4ad>. Декларація академічної доброчесності здобувача вищої освіти (додається в обов'язковому порядку до письмових кваліфікаційних робіт, виконаних здобувачем, та засвідчується особистим підписом): <https://tinyurl.com/y6wzzlu3>.

НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЦЕС ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ. Перевірка набутих студентами знань, навичок та вмінь (атестації, заліки, іспити та інші форми контролю) є невід'ємною складовою системи забезпечення якості освіти і проводиться відповідно до *Положення про організацію та методу проведення поточного та підсумкового семестрового контролю навчання студентів ЗНУ*: <https://tinyurl.com/y9tve4lk>.

ПОВТОРНЕ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІН, ВІДРАХУВАННЯ. Наявність академічної заборгованості до 6 навчальних дисциплін (в тому числі проходження практики чи виконання курсової роботи) за результатами однієї екзаменаційної сесії є підставою для надання студенту права на повторне вивчення зазначених навчальних дисциплін. Порядок повторного вивчення визначається *Положенням про порядок повторного вивчення навчальних дисциплін та повторного навчання у ЗНУ*: <https://tinyurl.com/y9pkmmp5>. Підстави та процедури відрахування студентів, у тому числі за невиконання навчального плану, регламентуються *Положенням про порядок переведення, відрахування та поновлення студентів у ЗНУ*: <https://tinyurl.com/ycds57la>.

НЕФОРМАЛЬНА ОСВІТА. Порядок зарахування результатів навчання, підтверджених сертифікатами, свідоцтвами, іншими документами, здобутими поза основним місцем навчання, регулюється *Положенням про порядок визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті*: <https://tinyurl.com/y8gbt4xs>.

ВИРІШЕННЯ КОНФЛІКТІВ. Порядок і процедури врегулювання конфліктів, пов'язаних із корупційними діями, зіткненням інтересів, різними формами дискримінації, сексуальними домаганнями, міжособистісними стосунками та іншими ситуаціями, що можуть виникнути під час навчання, регламентуються *Положенням про порядок і процедури вирішення конфліктних ситуацій у ЗНУ*: <https://tinyurl.com/ycyfws9v>. Конфліктні ситуації, що виникають у сфері стипендіального забезпечення здобувачів вищої освіти, вирішуються стипендіальними комісіями факультетів, коледжів та університету в межах їх повноважень, відповідно до: *Положення про порядок призначення і виплати академічних стипендій у ЗНУ*: <https://tinyurl.com/yd6bq6p9>; *Положення про призначення та виплату соціальних стипендій у ЗНУ*: <https://tinyurl.com/y9r5dpwh>.

ПСИХОЛОГІЧНА ДОПОМОГА. Телефон довіри практичного психолога (061)228-15-84 (щоденно з 9 до 21).

ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ. Уповноважена особа з питань запобігання та виявлення корупції (Воронков В. В., 1 корп., 29 каб., тел. +38 (061) 289-14-18).

РІВНІ МОЖЛИВОСТІ ТА ІНКЛЮЗИВНЕ ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ. Центральні входи усіх навчальних корпусів ЗНУ обладнані пандусами для забезпечення доступу осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення. Допомога для здійснення входу у разі потреби надається черговими охоронцями навчальних корпусів. Якщо вам потрібна спеціалізована допомога, будь-ласка, зателефонуйте (061) 228-75-11 (начальник охорони). Порядок супроводу (надання допомоги) осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення у ЗНУ: <https://tinyurl.com/ydhcsagx>.

РЕСУРСИ ДЛЯ НАВЧАННЯ. Наукова бібліотека: <http://library.znu.edu.ua>. Графік роботи абонементів: понеділок – п'ятниця з 08.00 до 17.00; субота з 09.00 до 15.00.

ЕЛЕКТРОННЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАВЧАННЯ (MOODLE): <https://moodle.znu.edu.ua>

Якщо забули пароль/логін, направте листа з темою «Забув пароль/логін» за адресами:

- для студентів ЗНУ - moodle.znu@gmail.com, Савченко Тетяна Володимирівна
- для студентів Інженерного інституту ЗНУ - alexvask54@gmail.com, Василенко Олексій Володимирович

У листі вкажіть: прізвище, ім'я, по-батькові українською мовою; шифр групи; електронну адресу.

Якщо ви вказували електронну адресу в профілі системи Moodle ЗНУ, то використовуйте посилання для відновлення паролю <https://moodle.znu.edu.ua/mod/page/view.php?id=133015>.

Центр інтенсивного вивчення іноземних мов: <http://sites.znu.edu.ua/child-advance/>

Центр німецької мови, партнер Гете-інституту: <https://www.znu.edu.ua/ukr/edu/ocnu/nim>

Школа Конфуція (вивчення китайської мови): <http://sites.znu.edu.ua/confucius>